

СУЧАСНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ

Гордієнко О.О., *магістр, Сєдак О.І., к. арх., доцент,*
(Київський національний університет будівництва і архітектури)

В наш час ландшафтна архітектура стала одним з провідних видів архітектурної діяльності, направлена на створення гармонійного і цілісного образного оточення людини. Виникла нова філософія сучасної ландшафтної архітектури: перехід від візуальних переваг до функціональних й екологічних, утворення стійких, ресурсозберігаючих підходів з організації життєвого простору. У пошуках сучасної практики ландшафтної архітектури відбувається взаємодія людини з навколишнім природним (міським чи приміським) середовищем. Її завдання - організація простору у відповідності з функціональними, екологічними та естетичними вимогами, формування позитивних емоцій у людини - давно вийшли за межі суто садово-паркового мистецтва і більше не обмежуються озелененням, під яким певний час розумілося "заповнення" насадженнями просторів, вільних від забудови. Виникли тенденції в області ландшафтної архітектури, спрямовані на об'єднання природних і технологічних процесів у створенні "живих екосистем", спроможних не протистояти один одному. На поч. ХХІ ст. ситуація в ландшафтній архітектурі змінилася ще більш докорінно: садово-паркове мистецтво отримало іншу екологічну спрямованість, маючи більш глобальні принципи й завдання у планетарних масштабах й, у першу чергу, з відновленням біосфери. Вирішуються проблеми, пов'язані з організацією середовища й проживання у найширшому сенсі поняття, охороною існуючих ландшафтів, їх перетворенням відповідно соціальних вимог, створенням нових, штучних ландшафтів замість зруйнованих або несприятливих для життя. Із зміною підходу до ландшафтної архітектури розпочато винаходи різних нових теорій, створення й розвиток інноваційних ландшафтних "біотехнологій", що вимагає переосмислення природного потенціалу і ролі озелених територій у міському середовищі ХХІ ст. Тема "природи в місті" і включення живих систем, що розвиваються, стає усе більш актуальною й на містобудівному рівні. Інноваційні ландшафтні проекти дозволяють вийти за межі традиційних підходів, додавши нове розуміння ландшафту, перебороти відомий стереотип про його витратність. Це сприяло формуванню низки основних тенденцій

розвитку ландшафтної архітектури і садово-паркового мистецтва к. XX - поч. XXI ст.:

Формування ландшафтних об'єктів за визначеним сюжетом і зі застосуванням художніх метафор. Процес проектування садово-паркових об'єктів нерозривно пов'язаний, з одного боку, з математичними, фізичними, біологічними, композиційними і іншими закономірностями, з іншого боку, з психологією сприйняття обсягу і простору, з символами, образами, уявою, фантазією. Проектування будь-якого ландшафту має бути підпорядковане чітко сформульованій внутрішній ідеї. Мотиви садового мистецтва в більшості випадків повторюються в часі, а якщо і зникають, то не надовго, щоб потім знову з'явитися. Змінюється тільки значення окремих елементів і сюжет відповідно до естетичних уподобань епохи, змінюється і форма відповідно до тих змін. Садове мистецтво має особливу глибоку духовність. В створенні образу ландшафтного парку треба віддати належне різноманітним міфам, символам, які послужили основою для об'ємно-просторових рішень, а також культурним надбанням. Щодо сюжету садово паркової композиції, її цілісність зберігається тільки тоді, коли зміна пейзажних картин являє собою не просто випадковий набір видів, а є сюжетною основою, призначеною для «читання» при русі від однієї картини до іншої. У найбільш знаменитих історико-культурних ландшафтах послідовність пейзажів ретельно продумували, погоджували з маршрутом прогулянок та зовнішнім природним оточенням. Між особливо ефектними видами вводилися пейзажні паузи, щоб дати відвідувачу емоційний перепочинок, а потім здивувати знову виразними панорамами що відкриваються.

Сценарність побудови ландшафтної композиції на основі певного ставлення людини до простору: *об'єктивного*, залежного від наступних характеристик простору, як його масштаб, габарити, геометричні обриси; психофізіологічного, зв'язаного із здатністю простору порушувати, втомлювати, заспокоювати, пригнічувати; асоціативного, умовляючого здатність людини до різних асоціацій при сприйнятті; символіко-семіотичного, пов'язаного з функціональним призначенням певного ландшафтного об'єкту.

Формування власної композиційної мови під впливом архітектурних поглядів з розвитком «архітектурної» типології ландшафтних об'єктів: зимовий сад, хол-оранжерея, площа, парадний і внутрішній двори, сад на даху, сад-тераса, традиційний малий сад при архітектурному об'єкті, - за принципами «проходження», «взаємопроникнення», «протесту».

Експериментування з природним ландшафтом. Авангардні сади появились не стільки з новими технологіями, скільки із зміною сприйняття мистецтва XX ст., що стали впливати і на ландшафтну архітектуру. Холодна технологічна естетика 1970-х із застосуванням промислових матеріалів і виробів стала джерелом натхнення, асоціюється з майбутнім технократичним расм. Багато садів сполучають те, що не здатне сполучатися: вторинної сировини з технологіями хай-теку; більш широке розуміння саду, аніж у минулому столітті, як сучасного стилю життя.

Формування нових типів ландшафтних об'єктів - садів та парків на територіях рекультивації (кар'єрах, ярах, териконах) з розвитком геопластики, створенням штучного рел'єфу - нових водойм, пагорбів, островів, терас різноманітних форм; тематичних парків-виставок; бізнес-парків, техно-парків, садів виробничих підприємств; парків, що мають урбаністичне значення, з перетворенням ділянки в суцільний ландшафт з природним виглядом й тотальним озелененням міжбудинкової території, дахів, стін, інженерних комунікацій; розвиток мережі монофункціональних, меморіальних, аквапарків; міні-парків та мікро-садів, розміщених у великих архітектурних комплексах і житлових утвореннях - як символу нерозривності людської культури й природи.

Тотальна інтеграція ландшафту з архітектурою - руйнуванням кордонів між екстер'єром та інтер'єром за принципом «взаємопроникнення» і «взаємовпливу».

Композиційна «самодостатність» ландшафтних об'єктів «в протест» архітектурі, що вирішує прагматичні завдання містобудування й стильову неузгодженість сусідніх архітектурних споруд.

Імітація органічності й природності шляхом поєднання геометрії форм квітників і злаків, високотехнологічних садових виробів із сталі та скла з садовими заростями рогози, бамбуку, наслідування стилістиці старого покинутого саду, що відтворює картини первинної природи.

Еклектика і вінтаж в інноваційних ландшафтних рішеннях, синтез стилів та форм в ландшафтній архітектурі сучасності;

Підпорядкування природному ландшафту інженерних устроїв (розв'язок доріг, мостів, каналів), «вписаних» в природне оточення.

Ведення в практику садово-паркового мистецтва штучних просторів, що розміщуються на дахах споруд, а через кліматичні умови - під дахами чи в їх інтер'єрах - натуроцентризм.

Екологізація садово-паркового мистецтва (ідея збереження природності паркового ландшафту). У містах, з їх урбаністичному середовищі з'являються куточки «живої природи».

Економія ландшафту або його «естетизація» - максимальним звільненням ландшафту від забудови, розміщенням споруди під землею. Велика частина приміщень закрита зверху газоном, квітами, відкрита лише та частина будівлі, де необхідне сонячне світло. Зазвичай він проникає через спеціальні заглиблення або світлові дворики, які не видно з боку. За допомогою загущених заростей, що розташовуються по периферії саду відвідувач позбавляється від урбанізованого фону.

Розширення стильових напрямків (супрематизму, авангардизму, інноваційності, інш.), «пошуки натхнення» й архітектурно-художньої виразності ландшафтів в минулому мистецтві садів і парків, в експериментах, іноді несподіваних.

Використання можливостей традиційних і нових матеріалів - бетону, кольорового скла, текстилю - введенням новітніх художньо-композиційних рішень та прийомів їх поєднання з ландшафтом.

Синтезування різних стилістичних напрямків з поверненням до традицій минулих епох - взаємопроникнення східних, європейських й американських методів і стилів в дусі японських садів для медитації і споглядання, укрупнення масштабу садів і парків на Сході; створення упорядкованих дворів-патіо, «зелених дахів», застосування топіарного мистецтва і садових ефемерид у зимовий час.

Розвиток теорії «атракціону», тобто поєднання непокерованого, ефект рамки, ефект відображення, розрахунок на подив. Ця територія посилює свій вплив на видовищні мистецтва, святкові, фестивалі, конкурсні програми, шоу-бізнес, рекламу і т.д. У садово-парковому мистецтві використовують різкі протиставлення різних матеріалів, яскраво пофарбованих поверхонь і об'єктів, які можуть провокувати підвищену зацікавленість до оточення, символіка, «анімація» в ландшафті, відображення від стін будівель і т.д.